

ΣΧΟΛΙΟ

ΤΗΣ ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Η Φεράντε του ανδρός της

Πριν από λίγες μέρες είχα την ευκαιρία να μιλήσω κατ' ιδίαν με τον Ρομπέρτο Σαβιάνο, τον Ναπολιτάνο συγγραφέα του παγκόσμιου μπεστ σέλερ «Γόμορρα», στο οποίο περιγράφει τη δραστηριότητα της Καμόρα στη γενέτειρά του. Ήταν λίγο προσβλητικό για το δικό του έργο, αλλά αυτή ήταν η αληθινή μου απορία: «Μήπως ξέρετε ποια είναι η Ελενα Φεράντε;», τον ρώτησα, αδιαφορώντας για το δικό του βιβλίο. Απάντησε αρνητικά, έσπευσε όμως να προσθέσει πως όσα γράφει η συγγραφέας για τη Νάπολη είναι απολύτως ακριβή. Το όνομα Ελενα Φεράντε είναι ψευδώνυμο, υπό το οποίο κυκλοφόρησε η τετραλογία της Νάπολης (στα ελληνικά από τις εκδόσεις Πατάκη), ένα εκδοτικό φαινόμενο, που έχει πουλήσει εκατομμύρια αντίτυπα σε όλο τον κόσμο. Πρόκειται για την ιστορία δύο κοριτσιών, που μεγαλώνουν μαζί στη Νάπολη, ερωτεύονται, ενπλεκίζονται, σπουδάζουν, πολιτικοποιούνται στα αμφιθέατρα και την ταραγμένη δεκαετία του '70 στην Ιταλία, κάνουν παιδιά, τα βάζουν με τους μαφιόζους της γειτονιάς και πάνω από όλα παραμένουν φίλες. Όσο κι αν διίστανται οι απόψεις των κριτικών για τη λογοτεχνική αξία των τεσσάρων τόμων, το βέβαιο είναι πως το γράψιμο της Φεράντε είναι εθιστικό και ιδιαίτερος συγγενές στους Έλληνες αναγνώστες. Από τον συντηρητισμό της γειτονιάς-χωριού στη Νάπολη μέχρι τη δράση των Ερυθρών Ταξιαρχιών και τον τρόπο που επηρέασε την ιταλική Αριστερά, το φόντο των τεσσάρων βιβλίων είναι εξαιρετικά οικείο για το ελληνικό αναγνωστικό κοινό.

Όταν λοιπόν το New York Review of Books φιλοξένησε το ρεπορτάζ που αποκάλυπτε την ταυτότητά της –με έναν εξαιρετικά άγαρμπο και μπακαλίστικο τρόπο που βασίστηκε στις αμοιβές της και την αγορά ακινήτων από την ίδια και τον σύζυγό της– η είδηση έκανε αμέσως τον γύρο του κόσμου, ενώ απασχόλησε και τα δικά μας ΜΜΕ. Κυρίως όμως πυροδότησε μια συζήτηση κατά πόσον είναι θεμιτή η διά της βίας αποκάλυψη της ταυτότητας ενός συγγραφέα, ποιητή, καλλιτέχνη που θέλει να παραμείνει στο παρασκήνιο, για να μην κλέψει τα φώτα της δημοσιότητας από το ίδιο του το έργο. Η συντριπτική πλειονότητα όσων συμμετείχαν στον διάλογο είχε την άποψη πως δεν υπήρχε λόγος για την αποκάλυψη. Μάλιστα το έγκυρο TLS έφθασε στο σημείο να επικρίνει και το New York Review of Books, που έδωσε βήμα στο επίμαχο ρεπορτάζ. Από την άλλη, είναι ανθρώπινη η περιέργεια για την ταυτότητα ενός συγγραφέα που αποτελεί αντικείμενο διεθνούς θαυμασμού. Αλλιώς, προφανώς, θα έβρισκα να ρωτήσω κάτι διαφορετικό τον Ρομπέρτο Σαβιάνο.

Υπάρχει όμως μια ενοχλητική πτυχή σε όλα αυτά. Στο άρθρο του, ο δημοσιογράφος που υπογράφει την αποκάλυψη αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο η αληθινή «Φεράντε» να είναι ο συνδυασμός μίας μεταφράστριας –χωρίς ρίζες ή βιώματα στη Νάπολη–, της Ανίτα Ράτζα και του Ναπολιτάνου συγγραφέα συζύγου της, του Ντομένικο Σταρνόνε. Συμπέρασμα: για να είναι τόσο καλή συγγραφέας, η «Φεράντε» θα πρέπει να είναι του ανδρός της.